

Evaluatie regionale samenwerking Sociale Recherche Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz.

Met ingang van 1 januari 2021 eindigt de Samenwerkingsovereenkomst Regionale Sociale Recherche Noord Limburg, welke in 2008 is ingegaan. In het verleden is steeds een samenwerkingsovereenkomst voor de duur van 4 jaar afgesloten. Deze overeenkomst willen we nu voor langere termijn aangaan, uitgaande van het principe van stilzwijgende verlenging. Om te komen tot deze langdurige overeenkomst, heeft een evaluatie plaatsgevonden van de samenwerking.

1. Wijze van evalueren

In het kader van deze evaluatie worden de volgende vragen beantwoord:

- 1.a. Wat is het doel handhaving Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz?
- 1.b. Wat doen we om dat doel te bereiken?
2. Wat zijn de resultaten/ effecten?
3. Hoe gaat het?

Op basis van het voorgaande wordt een conclusie getrokken: hoe willen we de regionale samenwerking voortzetten?

De kwalitatieve informatie is opgehaald in de Regionale werkgroep Participatiewet en bij de sociale recherche zelf. De kwantitatieve informatie is gebaseerd op de reeds aanwezige managementinformatie.

2. Uitkomsten van de evaluatie

1. A Wat is het doel handhaving Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz?

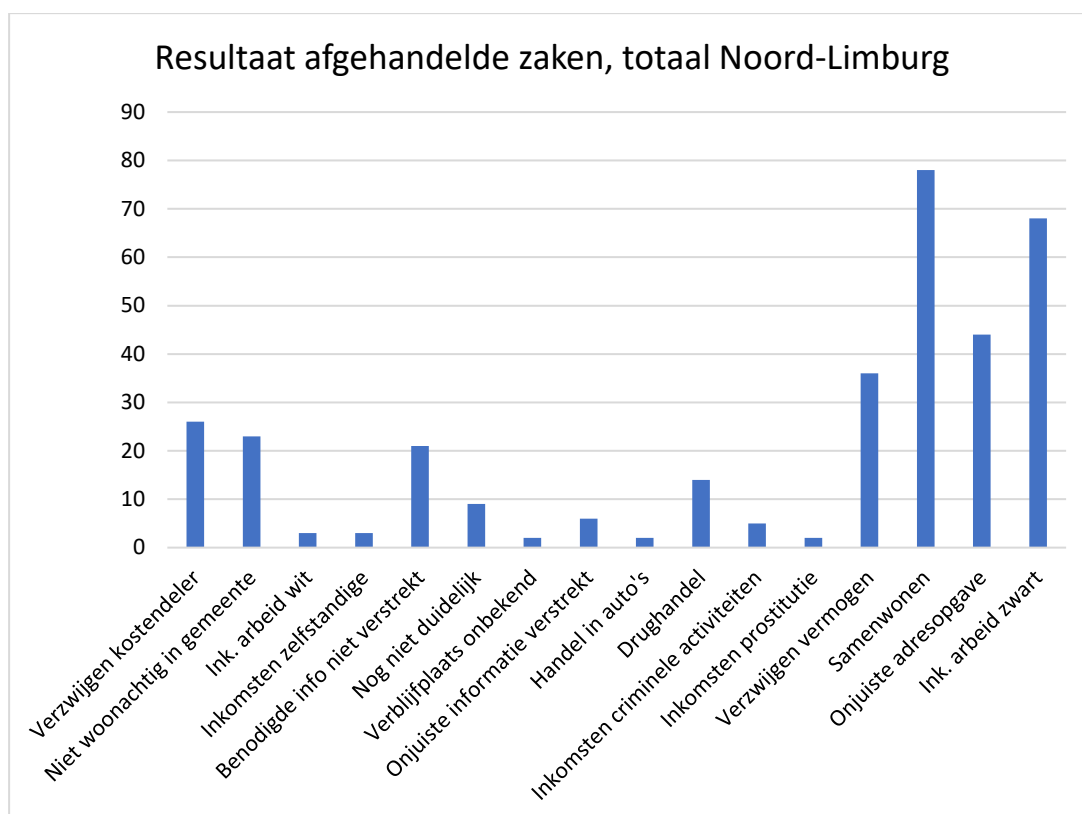
Het doel van handhaving ten aanzien van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz is om te zorgen dat een uitkering/ondersteuning daadwerkelijk terecht komt bij diegene die dit nodig heeft. De gemeenten willen voorkomen dat ten onrechte uitkeringen verstrekt worden of gebruik wordt gemaakt van voorzieningen. En als dit onverhoopt toch gebeurt, willen ze daar adequaat tegen kunnen optreden. Ook willen ze onrechtmatige betalingen terugvorderen.

1. B Wat doen we om dat doel te bereiken?

Om dit doel te bereiken hebben de Noord-Limburgse gemeenten Beesel, Bergen, Gennep, Horst aan de Maas, Mook en Middelaar, Peel en Maas, Venlo en Venray een samenwerkingsovereenkomst gesloten. Tevens hebben de gemeenten een gelijklopend handavingsplan vastgesteld. Voor de uitvoering zetten de gemeenten gezamenlijk 3 fte sociale recherche in. De kosten hiervan worden verdeeld op basis van het aantal uitkeringsgerechtigden.

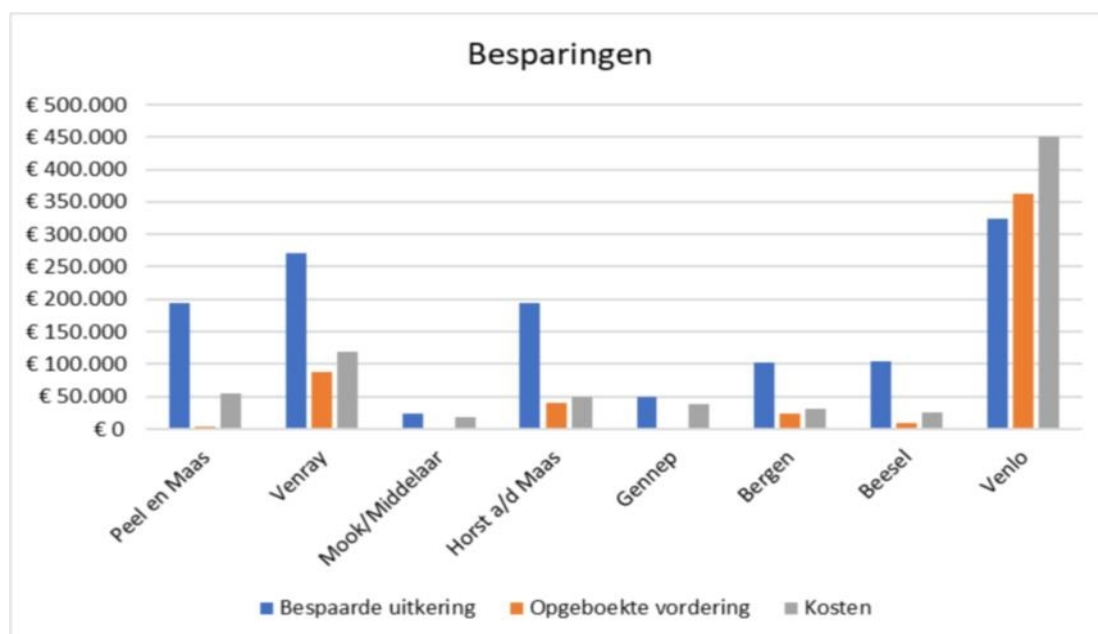
2. Wat zijn de resultaten/ effecten?

In 2019 zijn in totaal 342 zaken afgehandeld in Noord-Limburg. Het overgrote deel van de zaken hebben betrekking op samenwoning, niet opgegeven inkomsten of onjuiste adresopgave.

Figuur 1

Vervolgens is in beeld gebracht welke besparing deze resultaten per gemeente opleveren. ¹Het betreft de bespaarde uitkering en terugvorderingen op grond van de zaken die in 2019 zijn afgehandeld, afgezet tegen de kosten. De kosten zijn gelijk aan de bedragen die voor de samenwerking zijn gefactureerd. Voor de gemeente Venlo zijn geen kosten gefactureerd maar zijn de ingezette FTE's vermenigvuldigd met het tarief.

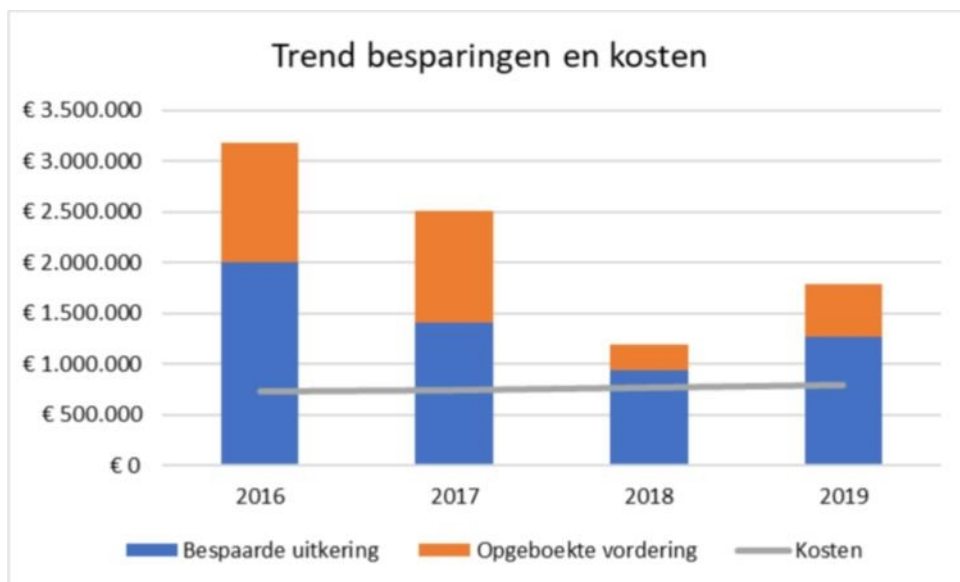
Figuur 2

¹ Voor de berekening is gebruik gemaakt van de besparingscalculator van RCF Kenniscentrum Handhaving, inmiddels is dit VNG Naleving.

Uit het overzicht blijkt dat voor alle gemeenten behalve Venlo de besparing groter is dan de kosten van de samenwerking. In Venlo waren de besparingen lager omdat er een aantal nieuwe medewerkers zijn gestart die nog moesten worden ingewerkt.

Dit geldt ook voor de langere termijn. Bij Figuur 3 zijn de besparingen en de kosten van de gemeenten weergegeven vanaf 2016. De hoge besparingen in 2016 en 2017 zijn opvallend. Dit wordt met name veroorzaakt door themacontrole vermogen onroerend goed die in 2016 en 2017 voor de gemeenten Venlo en Venray is uitgevoerd.

Meer gedetailleerde informatie is ieder kwartaal aan de betreffende gemeente verstrekt.

Figuur 3

3. Hoe gaat het?

Aan de leden van de regionale werkgroep Participatiewet is gevraagd hoe de samenwerking tot dit moment is ervaren en wat verbeterd zou kunnen worden. Hierop zijn de volgende reacties ontvangen.

Hoe is de samenwerking tot nu toe ervaren?

Over het algemeen zijn de gemeenten positief over de samenwerking. De samenwerking verloopt prima en door de coaches wordt de samenwerking ook als positief over de samenwerking. Wel worden er een aantal zorgpunten gedeeld.

- Door een aantal gemeenten is de continuïteit van de dienstverlening een zorgpunt, er zijn o.a. personele wisselingen geweest. Door de samenwerking zou de kwetsbaarheid kleiner moeten worden.
- Bij een enkele gemeente was er geen continuïteit en is er tijdelijk geen sociaal rechercheur actief geweest (dit was ook het gevolg van ziekte). Dit is inmiddels opgelost.
- Het is niet altijd helder wie wat doet. Wat zijn de taken van de sociaal rechercheur en wat doet de consulent/vakspecialist?
- Er moet steeds meer 'bewijs/gerede twijfel' zijn voordat een onderzoek gestart kan worden. Hierdoor moet de consulent/vakspecialist meer en langer onderzoek doen.
- Als er complexe, tijdrovende zaken spelen, kunnen soms niet alle zaken opgepakt worden in de beschikbare uren.
- In verband met Corona worden zaken digitaal aangeleverd. Deze worden direct opgepakt waar ze voorheen bleven liggen tot het moment dat de sociaal rechercheur in de gemeente aanwezig was. Kan deze werkwijze blijven?

Wat zijn verbeterpunten?

- Overweeg eens per kwartaal een overleg met de vakspecialisten werk en inkomen en de sociaal onderzoeker om de werkwijze en voortgang te bespreken.
- Ideaalbeeld; een bureau Sociale Recherche die benaderd kan worden als er een vraag of melding speelt. Dan kan het bureau bepalen wie de juiste expertise in huis heeft om ermee aan de slag te gaan.
- De ureninzet zou variabel moeten zijn in plaats van werken met vaste uren.
- Meer regionale projecten (onderzoek naar bijv. alleenstaande, campingbewoners etc.) i.p.v. deze apart als gemeente uit te voeren.

Ook vanuit de sociale recherche zelf is de samenwerking geëvalueerd. Hier zijn, samengevat, de volgende punten uit naar voren gekomen:

- Contact met collega's zijn goed, prettige sfeer.
- Het werken met eenzelfde systeem wordt als prettig ervaren.
- De lijnen zijn kort.
- Sommige coaches doen regelmatig meldingen, anderen niet. Over het algemeen weten de coaches de sociaal onderzoeker te vinden.
- Het aantal melding verschilt sterk per gemeente.
- Continu veel en grote zaken op de werkvoorraad, hierdoor moeten keuzes gemaakt worden.
- Niet alle meldingen horen tot het takenpakket van de sociaal onderzoeker.

De genoemde punten hebben voor een deel betrekking op de manier waarop het proces is ingericht, met name hoe het onderlinge contact verloopt. De ene gemeente ervaart de samenwerking als positief en de andere ziet verbeterpunten. Dit geldt ook voor de punten die zijn aangedragen door de sociale onderzoekers zelf. Als een gemeente behoefte heeft aan een gesprek over de wijze van samenwerken, kan dit kenbaar gemaakt worden bij de coördinator. Dan zullen we in onderling overleg bekijken hoe we het proces kunnen verbeteren.

3. Conclusie: Hoe willen we de samenwerking voortzetten?

Over het algemeen zijn de gemeenten in de regio positief over de samenwerking met de sociale recherche. In de regionale werkgroep Participatiewet zijn er dan ook geen bezwaren geuit tegen het voortzetten van de samenwerking. Ook het voorstel om de overeenkomst om te zetten in een overeenkomst voor onbepaalde tijd, is positief ontvangen. Dit wordt overgenomen in de nieuwe overeenkomst.

Met betrekking tot de zorgpunten hebben we de volgende reactie:

De continuïteit van de dienstverlening is een belangrijk zorgpunt. Ook de sociale recherche streeft naar stabiliteit. Doen zich ad hoc problemen voor dan zal daar zo goed mogelijk op geanticipeerd worden. Nieuw is dat sociaal onderzoekers aan elkaar worden gekoppeld zodat het makkelijker wordt om elkaars werk over te nemen. Dit punt wordt meegenomen in de ontwikkeling van het team.

Er zijn vraagpunten over wie wat doet in het handhavingproces. De afgelopen jaren is hier, om juridische redenen, een verschuiving in geweest. Het is nodig om steeds meer bewijs/gerede twijfel te hebben voordat een fraudeonderzoek kan worden gestart. Bij een onderzoek moet rekening worden gehouden met de proportionaliteit en subsidiariteit. Iedere stap die wordt gezet, moet worden afgewogen. Om bijvoorbeeld op huisbezoek te kunnen gaan, moet uit het onderzoek blijken dat de situatie anders is dan wordt opgegeven. Daarom is het belangrijk dat ook de melding is gebaseerd op concrete feiten en omstandigheden om

te voorkomen dat er onnodig veel tijd en energie wordt gestoken in een casus waarbij bijvoorbeeld enkel sprake is van een “onderbuikgevoel”. Het vooronderzoek dat hiervoor door een consulent moet worden gedaan, wijkt niet af van de standaard werkzaamheden van een consulent.

Voor de beoordeling wie wat doet bij een fraudemelding wordt de melding naast het stoplichtenmodel gelegd. Dit model is ook opgenomen in het beleidsplan.

Kleur	Wie	Taken
Groen	Coach / Poort	Alle rechtmatigheids- en controletaken waarbij er nog geen sprake is van een individueel en concreet fraudevermoeden.
Oranje	Coach in samenwerking met Sociale Recherche	Controletaken op basis van een individueel en concreet fraudevermoeden gebaseerd op feiten en omstandigheden.
Rood	Sociale Recherche	Bestuursrechtelijke opsporings- en/of controletaken waarvoor bijzondere controle- en opsporingsmethodieken noodzakelijk zijn. Strafrechtelijke opsporingstaken waarvoor opsporingsbevoegdheid noodzakelijk is.

De wachttijd tot het oppakken van een signaal is afhankelijk van het aantal uren welke ter beschikking staan, de werkvoorraad en de kwaliteit van de melding. Daarnaast gaan meldingen over aanvragen voor meldingen van lopende uitkeringen. Is er geen voorraad dan zal een melding meteen kunnen worden opgepakt. Staan er meer meldingen in voorraad dan zal men moeten prioriteren. Uiteraard is het altijd mogelijk om overleg te hebben met de sociaal rechercheur. Het aantal beschikbare uren zoals opgenomen in de samenwerkingsovereenkomst, blijft leidend.

Ieder kwartaal wordt managementinformatie verstrekt over de afgehandelde zaken. Hierin staan de zaken met fraude en zonder fraude vermeld. Ook wordt ieder kwartaal de openstaande meldingen gegenereerd. Daarnaast wordt voor de hele regio het aantal afgehandelde zaken naar fraudesoort verstrekt. Als laatste wordt ieder half jaar het besparingsoverzicht verstrekt. De mogelijkheid tot een gesprek hoorde de afgelopen jaren al tot de mogelijkheid en dit zal ook blijven. Het initiatief hiervoor ligt bij de gemeente. Dit stond afgelopen jaren in de samenwerkingsovereenkomst en zal er ook onderdeel van uit blijven maken.

De medewerker van de sociale recherche is op vaste dagen en uren aanwezig in de gemeente. Dit is in het verleden door de regiogemeenten zelf aangegeven. Primair zijn het vaste uren per week. Hier gaat de medewerker wel flexibel mee om. Indien er een onderzoek wordt verricht waarvoor een aantal weken extra uren worden gemaakt, worden deze uren na het onderzoek gecompenseerd. Het aantal uren aan het eind van het jaar dient volgens de samenwerkingsovereenkomst te zijn.

Als ideaalbeeld is een regionaal bureau Sociale Recherche geopperd. Bij een melding zou dan degene met de juiste expertise de zaak kunnen oppakken. Op dit moment heeft elke gemeente een vaste sociaal rechercheur. Zij zijn breed inzetbaar en kunnen alle soorten zaken oppakken. Door met elkaar te overleggen over casussen, halen ze de nodige expertise op bij collega's.